

COBISS Meet 2020 - онлајн конференција Презентација нових могућности за све учеснике мреже COBISS.net

УДК

РАД ПРИМЉЕН:
РАД ПРИХВАЋЕН:

18. март 2021
1. јул 2021

Ана Васиљевић
ana.ivkovic.va@googlemail.com

Јелица Зељић
jelicazelj1971@gmail.com

*Народна библиотека
Осечина, Србија*

Институт за информационе науке у Марибору (ИЗУМ) организовао је од 1. до 3. децембра 2020. године традиционалну COBISS конференцију под називом COBISS Meet 2020. Овог пута окупљање је обављено онлајн с обзиром на тренутну ситуацију са пандемијом Ковид-19. Конференција се одвијала на интернет платформи <https://hopin.to/events/cobiss-meet-2020>. Виртуелна сцена је била одлична прилика за дискусију о идејама и заједничким плановима за будућност, контакт са предавачима, колегама и другим учесницима догађаја. Догађај је пратило преко 600 учесника из више од 10 земаља. Централна тема била је презентација нових приступа и представљање иновација које у последње време спроводи ИЗУМ за све учеснике мреже COBISS.net.

Првог дана конференције на дневном реду били су поздравни говор, предавања и дискусија са предавачима из Словеније. У поздравном обраћању др Ален Бошњак, директор ИЗУМ-а, осврнуо се на невиђене околности у којима се нашао свет, али и на то да нас то није спречило да заједно испуњавамо своју мисију без прекида. И у таквим условима морамо омогућити нашим корисницима да у потпуности користе наше услуге. Затим су најављена предавања које ће се одржати и наглашено да ће сви имати могућност за размену мишљења са излагачима и осталим учесницима након сваке сесије, што је изванредна прилика за размену идеја и прављење заједничких планова за будућност.

У поздравној речи др Јуре Гашпарич, државни секретар Министарства образовања, науке и спорта, осврнуо се на значај

ИЗУМ-а и COBISS-а, у области библиотекарства чија делатност није само призната у Словенији, већ и широм региона, а то је препознао и УНЕСКО. COBISS и SICRIS су два врло важна дела у мозаику словеначке Стратегије развоја 2030 која се фокусира на квалитет живота свих, јер је едукативна стратегија која повезује науку и економију, од кључног значаја за пренос знања. Осврнуо се и на то да је COBISS Meet 2020 вероватно највећи догађај у области науке које је ИЗУМ организовао протеклих година заједно са словеначким универзитетима. Академска дигитална колекција Словеније представља релевантан национални информативни ресурс за истраживаче. То ће бити јединствена платформа за приступ пуном тексту чланака у електронским информативним изворима на које су универзитети и њихове библиотеке претплаћени појединачно, што ће у значајној мери побољшати целокупно искуство корисника. ИЗУМ припрема заједнички национални репозиторијум отворене науке назван dCOBISS. Он омогућава чување публикација истраживача које су у отвореном приступу, као и податке о пројектима. Надоградња националне инфраструктуре – НРС RIVR – суперкомпјутер ће почети са радом на пролеће 2021, а њиме ће бити ојачани национални рачунарска капацитети високих перформанси који су потребни за иновације како у истраживачком, тако и у подручју економије.

Затим се обратио Бахану Неупане, представник УНЕСКО-а, који је у свом излагању направио осврт на сарадњу УНЕСКО-а и ИЗУМ-а. Извршни одбор УНЕСКО-а почео је да разматра рад ИЗУМ-а пре осам година. Споразум између владе Словеније и УНЕСКО-а потписан је у септембру 2012. на шест година, међутим Центар је постао оперативан тек 14. јануара 2020. године под покровитељством УНЕСКО-а. Овај напор ће имати директан утицај на размену знања између различитих земаља. Затим је додао да ИЗУМ треба настави да ради на кључном питању утицаја на политике стварања, процесирања и архивирања знања, те се мора уметнути између места где знање постоји и оних на којима не постоји. Он је нагласио да ИЗУМ треба да шири знање кроз радионице, разне начине претресања идеја и и друге процесе размене знања. Ствари које је учинио ИЗУМ могу да послуже као пример добре праксе за земље у региону, а и шире. Посебан нагласак и похвалу је ставио на очување вишејезичности у оквиру система COBISS.net.

У излагању Мирана Петека имали смо прилику да слушамо о дигиталном репозиторијуму COBISS, или краће и dCOBISS, који је нови производ ИЗУМ-а, који је инсталиран и доступан свим библиотекама

у систему COBISS-а. Ово је нова веб апликација ИЗУМ-а намењена чувању дигиталног садржаја који се користи у библиотекама. Затим је објаснио везу са словеначким делом репозиторијума који је везан за словеначке библиотеке. Пријава на апликацију је аутономна и тесно интегрисана са COBISS3/Каталогизацијом, COBISS+ и Sicris. Све библиотеке у COBISS.net ће имати приступ централном спремишту, с тим да библиотекари из различитих система имају приступ само претраживачком делу спремишта, а библиотекари из локалног система државе чланице могу да похрањују записе и датотеке у своје централно спремиште и да их претражују. У процесу рада, библиотекар најпре креира библиографски запис у сегменту COBISS3/Каталогизација, а библиографском запису се у dCOBISS-у додају подаци о ауторским правима и датотеке дигиталних садржаја које су у отвореном приступу. Словеначке истраживачке агенције као и друге истраживачке академске институције подржавају припрему за аналитику отвореног приступа локалног спремишта која тек треба да буде функционална. Намера је да подаци из локалног спремишта буду унети у академско спремиште које ће бити део dCOBISS-а у отвореном приступу. Такође, све библиотеке ће имати приступ тестном окружењу dCOBISS, где ће библиотекари са корисничким именом и лозинком моћи да вежбају, тестирају и уче, а и где ће моћи да испробају нове надограђене функције.

Јанита Тацер Слана је представила новости у COBISS+, а то су наручивање чланака похрањених у COBISS+ у последње две године. Развој, надоградња и ажурирање COBISS-а новим функцијама су константне, а узимају у обзир примедбе библиотекара и корисника. Представљене су нове могућности у Мој профил COBISS, које се тичу израде списка резултата претраживања и ограничавања аспеката претраживања. Било је речи о последњој највећој, надоградњи која се односи на адаптацију за слепе и слабовиде, а такође је говорила и о корисничком интерфејсу за истраживаче. Сви портали раде на заједничкој софтверској платформи COBISS+. Предност за корисника се огледа у томе да када унесу термин за претрагу, претражују и COBISS и е-ресурсе у пуном тексту. Да би се побољшале корисничке услуге укључена је опција извоза у Excel-у. Јанита Тацер Слана осврнула се и на то како доћи до различитих група корисника брже, лакше и свеобухватније.

У излагању Тадеје Брешар, руководиоца библиографске контроле у ИЗУМ-у, имали смо прилику да се упознамо са општом листом предметних одредница COBISS. Назначила је да у заједничком каталогу

постоји 5,5 милиона записа, а отприлике око 83% од ових записа садржи бар једну предметну одредницу. Половина записа је креирана у Националној и унверзитетској књижници (NUK) и другим словеначким библиотекама, а само 6% записа садржи предметну одредницу из неке друге листе предметних одредница (Library of Congress Subject Heading, REMEAU и сл.). Листа предметних одредница створена је у облику нормативне базе података која омогућава јединствен систем именовања предметних одредница за цео систем COBISS. То значи да би све библиотеке могле да користе исти списак ових предметних одредница. База података је обезбеђује контролисани унос у пољу предметне одреднице, што значи да се више не могу унетосити погрешне предметне одреднице, нити их различити каталогизатори могу обликовати на различите начине. Контрола веродостојности омогућава контролу синонима, што значи да су сви нормативни записи опремљени нормативним и варијантним облицима, а сви каталози при додавању предметних одредница могу и морају да користе само нормативни облик предметне одреднице. Структурирана је општа листа предметних одредница, а записи у њима су повезани хијерархијски, како са надређеним, тако и са подређеним терминима.

Други дан конференције започела је Тања Туршек која ради у Одељењу за развој локалних апликација COBISS3. У свом излагању представила је неке нове функције и ажурирања које су уграђене у COBISS3. Представила је пар функција најактивнијег софтверског модула Позајмица, и то исправке које се односе на бржи приступ најчешће коришћеној грађи, претрагу чланова по кључу или имену, приступ фонду уџбеника, позајмљивање е-књига, резервацију путем COBISS+ или mCOBISS.

Тања Журан Пutora је у свом излагању представила нову генерацију ревизије која је имплементирана 2019. године и названа је онлајн инвентар, а изводи се у производном окружењу COBISS3. Развој се одвијао у два корака – прво су припремали решење за ревизију монографија, па је додата могућност за ревизију серијских публикација. Апликација омогућава проналажење материјала на полици на основу инвентарних бројева, а преко бар-код читача.

У развоју апликације mCOBISS Боштјан Батич има улогу програмера, осим тога ради на промоцији и обуци корисника за употребу мобилне апликације. Његова презентација односила се на јединствену апликацију mCOBISS у оквиру мреже COBISS.net. Од 2013. године у ИЗУМ-у су започели развој мобилне апликације mCOBISS, пројекат

је суфинансирала Европска Унија под покровитељством Министарства за образовање, науку и спорт Словеније. Циљ за подношење пројекта био је подстицање развоја ширег избор е-услуга и мобилних апликација у различитим облицима информационог друштва, као и успостављање нових технолошких концепата који ће допринети транзицији у модерно и ефикасно друштво знања.

У излагању Сергеја Лаха имали смо прилику да се упознамо са COBISS-ом као друштвеном мрежом. Он у ИЗУМ-у ради на пословима односа са јавношћу, на обуци корисника и изградњи односа са корисницима, а члан је уредништва неколико ИЗУМ-ових друштвених медија. Лох је истакао да је 2003. године потписан Споразум о мрежи COBISS.net и размени библиографских записа између националних библиотечких информационих система у земљама Западног Балкана. COBISS.net развија информациони систем библиотека, повезује осам држава и укупно 1.400 библиотека, а преко 5.800 библиотекара је повезано и сарађује. У мрежи се користе информационе технологије на осам националних језика и два писма и то све представља огромну мрежу библиотекара и корисника библиотека који се могу повезати и на друштвеним мрежама које води и одржава ИЗУМ.

Трећег дана Миран Петек је у свом излагању, представио пројекат ADZ који се односи на Академску дигиталну збирку Словеније. Реч је о пројекту који је почео да се реализује током прошле године кад је инсталирана прва верзија тзв. *discovery* алата на платформи COBISS+. Ова платформа први пут је представљена на конференцији COBISS 2014. године, затим је 2016. године инсталиран COBISS+, дотадашњи COBISS/ОПАС замењен је платформом COBISS+. Тако је постављена основна платформа која користи функционалност алата *discovery* за истраживачко и академско окружење. Намера је да овај портал, постане портал Академске дигиталне збирке Словеније, а планиран је развој посебног дела COBISS+, који ће бити намењен истраживачкој сфери.

У излагању Романе Мухвич Шумандл, која је вођа Сектора управљања сервисима, имали смо прилику да се упознамо са новим функцијама корисничке подршке. Пројекат укључења школских библиотека у COBISS систем је завршен 2018. и представљен је у Савезу библиотекарских друштва. За потребе школских библиотека су извели поједине конверзије, јер су школске библиотеке радиле у другим системима, као што су WinKnj или Školska knjižnica. Затим је представљена надоградња програмске опреме опцијом Грађа у карантину, која је у спреси са радом библиотека у ситуацији

проузрокованој пандемијом вируса Ковид-19. Напоменула је да се повећао упис корисника путем интернета услед пандемије. Додала је и да се са комерцијалне базе података Oracle прешло на релационалну базу отвореног кода PostgreSQL. Занимљив податак је да се у COBISS.net за две године укључило укупно 95 библиотека.

Бојан Шток, вођа одељења за развој софтвера, нас је упознао са архитектуром система COBISS и преласком на платформу отвореног кода. Осврнуо се на архитектуру COBISS система каква је данас и како се технологија мењала у развоју COBISS2 и COBISS3, као и каква нас технологија очекује у развоју софтвера COBISS4. Уместо виртуелних сервера користиће технологију контејнера. До технолошких промена ће долазити у зависности од развоја технологије у будућности. Тренутно је планирана употреба технологије JakartaEE, MicroProfile, који су наследници JAVE EE и омогућавају бржи развој апликације.

Гордана Мазих у свом излагању је говорила о идејној основи и прелиминарним резултатима анализе обављене у оквиру задатка креирања нормативних записа за дела у оквиру система COBISS. Она је истакла потребу да се код креирања нормативног записа за одређени наслов тј. дело направе релације са свим издањима и преводима дела на различите језике. Нормативни запис за дело повезан је и са нормативним записима за ауторе и са библиографским записима за његова различита издања и преводе. Нормативни записи за дела су попут слагалице која гради ширу слику о делима. Вођење оваквих нормативних записа ставља интелектуални и уметнички садржај на највиши ниво апстракције.

Сваког дана одржавала су се предавања, која су укупно трајала два сата, праћена дискусијом. Да би аудиторијум што боље разумео предаваче, сва предавања су била преведена на три језика. Модератори су били Боштјан Батич и Бранко Курњак.

Овај виртуелни скуп је био одлична прилика за расправу о идејама и заједничким плановима за будућност. Осим праћења стручног рада, размене мишљења, примера добре праксе и достигнућа са предавачима, колегама и другим учесницима, овај догађај је уједно био одлична прилика за друштвено умрежавање, што нам показује више од 1.500 коментара, поздрава, питања и одговора који су током трајања догађаја низали на страници Конференције. Презентација нових приступа и новости, које је ИЗУМ увео у последњем периоду, наишле су на добар одзив, што се исказало у дискусијама са предавачима. Заинтересованост за учешће у овом догађају је била велика. Поздравна реч и сва

предавања, укључујући дискусије, могу се погледати на You Tube каналу COBISS – poti do znanja, IZUM Maribor.¹

---

1. Видео материјали конференције